

Васиљ Стефаник

ДВЕ КРАТКЕ ПРИЧЕ

САМА - САМЦИЈАТА

У тој кући, припијеној уз брдо, као изваљени гундељ, лежала је баба. Прекривач уз бок а црн, тврд јастук под главом. Поред ње, на земљи, кришка хлеба и чанче с водом. Деца, отишла на њиву, оставили баби јела и пића. Беда је била, за бабу ништа бољег није остало. А седети поред старице у горка времена, Бог их убио, није се могло.

У кући се зујале муве. Слетале су на хлеб па га јеле, слетале на чанак па из њега воде пиле. Кад су се најеле и напиле устремиле су се на бабу. Завлачиле се у нос, у очи. Баба их је гонила али муве су се опет враћале.

Кроз прозор је сјало јарко сунце. Зраке су се играле на измученом лицу. Страшно је било видети бабу у игри тог светла. Мувe су зујале, смењивале су се сунчане зраке и муве на бабином лицу. Мљацила је уснама и бели језик је плазила. Соба је личила на неку уклету испосницу са велико грешницом у њој, која испашта од настанка света па до судњег дана.

Кад је сунце упрло у бабине ноге, махнувши покривачем баба паде на земљу.

- Дођи, дођи!

Баба се лагано усправљала и села на лежај.

Испод пећи измигољио се репати ђаво и сео поред бабе. Баба је тешком муком узмицала. Ђаво је притисне, узне реп у руку па њиме поче миловати бабино лице. Баба је жмиркала очима, стискала усне.

Одједном, испод пећи, излете јато малих ђаволчића. Закрешташе над бабом као гушта и тма врана над шумом. Падеше на бабу. Увлачили се у уши, у уста, седели на глави. Баба се бранила. Припијала је прсте и покушавала их принети челу. Али мали ђаволчићи седели су јој на руку и нису јој дали крет руком учинити. Баба се дуго опирала али се није прекретила. Коначно, ђаво бабу шчепа за гушу па се закикоће али тако да се баба заљуљала, падне, и челом удари о прозорско окно.

Око бабе играли су ђаволчићи. У зеленим капутима, са лулама у зубима, на црвеним коњима. Јурили су непрекидно а баба - амин!

Склопила је очи. Земља у кући се отворила, бабу прогутала и баба је у дубини падала. Све дубље и дубље. При дну ђаво ју је обујмио, узео је у наручје и полетео с њом као ветар.

Баба се зањихала и главом грунула о сто.

Крв је текла, баба је роптала и умрла. Главом наслоњеном о ногу од стола, широким, мртвим очима, гледала је искоса по соби. Ђаволи су престали играти а једино су муве у сласт лизале бабину крв. Окрвавиле су ножице и крилца и све је више било црвених мува у соби.

Слетале су на пећ, на чинију и на дувар са извесним коњаницима у зеленим капутима и лулама у зубима. Свугде је било бабине крви.

БОГОМОЉКА

Семен и Семенуха вратили су се из цркве па су ручали - умаkali су хладну проју у кајмак. Он је тако јео да је све очи исколачио а жена је јела пристojно. С времена на време брисала се рукавом јер ју је Семен једући прскао слином. Такав је био, мљацио је а слина је летела унаоколо, ко прет у око.

- Је л' би могао мало затворити ту лабрњу, не могу хлеба јести!

Семен се није обазирао. Мало га је жена тим речима боцнуло али је и даље грабио кајмак из чиније.

- Мљацио к'о четири свиње. Развалио си уста к'о стара коњина.

Семен је и даље ћутао, чак се по мало осећао кривим али се ипак хтео добро најести. На крају је устао и прекретио се. Изашао је напоље, нахранио и напојио свиње, вратио се и легао.

- Види, натоварио се, па легао, к'о целаница и ни носа више неће промолити. Сваког празника и сваке недеље увек исто.

- Ђавола ти тражиш. Кад ти ја језик у чвор вежем нећеш га никад више развезати.

- Недеља кад дође живог бих те одрала.

- Кад би свња имала рогове...

- Стоји у цркви к'о ован недоклан. Други људи, к'о људи а он се заблене ко да се бунике најео. Од стида црвеним због таквог домаћина.

- О, луда главо, к'о да ће ми побећи царство небеско. Намучим се целе недеље а онда још и у цркви мирно стој! Могла би ти место мене стајати, ја ћу већ чути Божје слово.

- Ко да га ти слушаш. Ни једну реч не разумеш. Стојиш на сред цркве ко месечар. Гледа а очи му иду лево, десно, гледа а уста развалио ко капију; гледа а слина му цури из лабрње. Само што у земљу не пропадне.

- Оканиме се богомољко, да очи мало одморим. Ти би сад млела а ја једва гледам.

- Не стој у цркви ко стуб. Само што поп из књиге почне читати а ти већ очи разгорачио к'о цвекле. Машеш главом ко коњ на сунцу. Па онда танко слинавиш ко кад паук нит преде. Само што не захрчеш. Моја је мајка говорила да се то нечисти прикраду да би човека у сан одвукли, па да Божју реч не чује. Не знаш ти за Бога, не знаш

- Тебе су нечисти опсели а не мене! Види ти богомољке, уписала се у неко богомољско друштво па мисли да је већ светица постала. Иписаћу ја теби кожу, ко у књизи, све плави редови има да буду... Сељанке се уписале у братство! Никад тога није било, ни чуо ни видео. Једна још к'о девојка дете родила, друга исто али ко удовица, а трећа родила без човека - све поштене жене. Само кад би монаси знали какво се поштено и часно друштво скупило, моткама би вас из цркве истерали. Гле богомољки, само вам реп из дупета не вирн. Књиге читају, иконе купују ал' још у рај живе нису отишле!

Семенуха грунуће сузе, толико се потресла.

- Зашто сам се удавала кад сам већ дете имала!? Баш сам се усећила. Ни офуцана кучка за тебе не би пошла, воле неку пани! Захвали Богу што сам пристала јер би те таквог смрдљивог и у сандук ставили.

- Ал' сам био луд па се полакомио на њиву, и вештицу оженио. Сад би ти и од свог дао само да те се решим!

- А, нећеш се ти мене решити. Знам ја, ти би да доведеш нову и опет да ти њиву донесе. Наживећу се ја још и мораћеш ме трпети, и тачка!

- Ма, живи ако хоћеш све док је света, Сунца и Месеца...

- А у братство ћу ићи и шта ми можеш?!

- Е, у то братство можеш ићи само преко мене мртвог. Те књиге ћу побацили а тебе ћу везати. Нећеш ти мене учити памети...

- Хоћу, хоћу, него шта!

- Пусти ме на миру јер ће бити зла!

- Мајко, мајко, зашто си ме калвинисти дала и све ми уништила на свету. Он на свету недељу хоће да ме бије!

- 'Ајде, ајде, ко да сам ја започео свају. Ето, што ти је богомољка. Еј, вештице кад ти мени тако, сад ћу ја теби дати, мало ћу ти њушку зачепити. Због тебе би из куће требало побећи. Несрећо једна, сад ћу да те бијем!

Семенуха је бежала али Семен ју је счепео на трему и млатио је. Тако је морало бити.

*Са украјинског превео
Стеван Константиновић*

ВАСИЉ СТЕФАНИК - украјински приповедач. Живео од 1871. до 1936. год. Писао је кратке приче и песме у прози. Створио обимом невелико дело али њиме заузима истакнуто место у украјинској књижевности. Био је савременик Коцјубинског, Лесје Украјинке, Мартовича и других. Стефаник је својим кратким причама извршио снажан утицај на украјинску књижевност века али и на руску, белоруску и пољску књижевност. Није познато да ли је преводен на српски језик. У току је преводјење изабраних прича овог украјинског приповедача.